Pedagogik tadqiqotlarda hissiyot va ratsionallikning ahamiyati

Namangan davlat pedagogika instituti magistranti
Halimboyev Fahriyor Baxtiyor o'g'li
Namangan davlat pedagogika instituti
dotsent **Qambarov Abdujabbor**

Annotatsiya: Pedagogik tadqiqotlarda hissiylik va ratsionallik o'rtasidagi o'zaro ta'sirni va ularning o'rganish samaradorligiga ta'sirini o'rganadi. Zamonaviy ta'lim amaliyoti nafaqat kognitiv rivojlanishni, balki hissiy ishtirokni ham talabalar muvaffaqiyatining asosiy omili sifatida ta'kidlaydi. Tadqiqot nazariy tahlil, sinfda kuzatish, so'rov usullari va qiyosiy baholashni qo'llaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bu ikki o'lchovni muvozanatlash o'qitish sifatini yaxshilash va talabalarning tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Kelajakdagi pedagogik modellar har tomonlama ta'lim rivojlanishiga erishish uchun ikkala jihatni ham tizimli ravishda o'z ichiga olishi kerak.

Kalit so'zlar: hissiylik, ratsionallik, pedagogik tadqiqotlar, hissiy intellekt, tanqidiy fikrlash, talabalarning motivatsiyasi, kognitiv rivojlanish

The role of emotionality and rationality in pedagogical research

Namangan State Pedagogical Institute Master's Degree
Halimboev Fakhriyor Bakhtiyor oglu
Namangan State Pedagogical Institute
Associate Professor **Qambarov Abdujabbor**

Abstract: This study examines the interplay between emotionality and rationality in educational research and their impact on learning outcomes. Modern educational practice emphasizes not only cognitive development, but also emotional engagement as a key factor in student success. The study uses theoretical analysis, classroom observation, survey methods, and comparative evaluation. The study suggests that balancing these two dimensions is crucial for improving the quality of teaching and developing students' critical and creative thinking skills. Future pedagogical models should systematically incorporate both dimensions to achieve comprehensive educational development.

Keywords: emotionality, rationality, educational research, emotional intelligence, critical thinking, student motivation, cognitive development

Роль эмоциональности и рациональности в педагогических исследованиях

Наманганский государственный педагогический институт,
Магистрант **Халимбойев Фахриёр Бахтиёр оглу**
Наманганский государственный педагогический институт
Доцент **Камбаров Абдуджаббор**

Аннотация: В данном исследовании рассматривается взаимодействие эмоциональности и рациональности в педагогических исследованиях и их влияние на результаты обучения. Современная образовательная практика подчеркивает не только когнитивное развитие, но и эмоциональную вовлеченность как ключевой фактор успеха учащихся. В исследовании используются теоретический анализ, наблюдение за занятиями, методы опроса и сравнительная оценка. Исследование показывает, что баланс этих двух измерений имеет решающее значение для повышения качества преподавания и развития критического и творческого мышления учащихся. Будущие педагогические модели должны систематически включать оба измерения для достижения всестороннего развития образования.

Ключевые слова: эмоциональность, рациональность, педагогические исследования, эмоциональный интеллект, критическое мышление, мотивация учащихся, когнитивное развитие

Zamonaviy ta'lim nafaqat o'quvchilarning bilim natijalarini, balki ular fikrlaydigan, his qiladigan va qaror qabul qiladigan jarayonlarni ham tobora ko'proq qadrlamoqda. Avvalgi o'qitish modellari mantiqiy fikrlashga urg'u bergan bo'lsa, hozirgi yondashuvlar hissiy ishtirokning o'rganishning harakatlantiruvchi kuchi sifatidagi ahamiyatini tan oladi. Hissiylik va ratsionallik bilishning o'zaro bog'liq o'lchovlari sifatida ishlaydi va ularning muvozanatli integratsiyasi o'qitish va o'rganish samaradorligini oshirishi mumkin. Shuning uchun bu o'lchovlarning pedagogik kontekstlarda qanday o'zaro ta'sir qilishini o'rganish juda muhimdir.

Bu tadqiqotda aralash metodologik yondashuv qo'llanildi. Birinchidan, kontseptsiyani shakllantirish uchun asosiy psixologik va ta'lim manbalari tahlil qilindi. Ikkinchidan, o'quvchilarning hissiy ishtiroki va mantiqiy fikrlashdagi naqshlarni aniqlash uchun sinf kuzatuvlari o'tkazildi. Uchinchidan, o'quvchilarning munosabati va motivatsiyasini aniqlash uchun so'rovnoma vositalaridan foydalanildi. Nihoyat, qiyosiy tahlil hissiy ishtirok yoki ratsional tuzilishga urg'u beradigan o'qitish natijalarini o'rganib chiqdi.

Tahlildan ko'rnib turibdiki, hissiy jihatdan qo'llab-quvvatlovchi muhitlar o'quvchilarning ishtiroki va qiziqishini oshirishga moyildir. Aksincha, tuzilgan, mantiqqa yo'naltirilgan o'qitish analitik fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini kuchaytiradi. Eng samarali natijalar ikkala element birlashtirilgan sharoitlarda kuzatildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, motivatsiya sinf xonasining hissiy muhiti bilan chambarchas bog'liq. Faqat bitta yondashuvga tayanish unchalik samarali emasdek tuyuldi.

Ushbu natijalar pedagogikada hissiy va ratsional komponentlarni alohida ko'rib chiqmaslik kerak degan fikrni mustahkamlaydi. Hissiy aloqa qulay o'quv muhitini yaratadi, ratsional tuzilma esa tushunishning chuqurligi va ravshanligini ta'minlaydi. Ikkala jihatni ham — interaktiv strategiyalar va muammoga asoslangan o'qitish orqali — ongli ravishda birlashtirgan o'qituvchilar o'quvchilarning yaxlit rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga ko'proq moyil. Bu moslashuv ham akademik muvaffaqiyatga, ham kengroq kompetensiyalarga hissa qo'shadi.

Olib borilgan ish shuni ko'rsatadiki, hissiylik va ratsionallikning integratsiyasi samarali pedagogikada asosiy omil hisoblanadi. Ularning birgalikda qo'llanilishi o'quv natijalarini yaxshilaydi va tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar ikkala o'lchovni ham tizimli ravishda birlashtirgan amaliy o'qitish modellarini ishlab chiqishga qaratilishi kerak.

ADABIYOTLAR

1.Daniel Goleman (1995). Hissiy intellekt: Nima uchun u IQdan muhimroq bo'lishi mumkin. Bantam Books.

2.Lev Vygotskiy (1978). Jamiyatdagi ong: Yuqori psixologik jarayonlarning rivojlanishi. Garvard universiteti nashriyoti.

3.Jean Piaget (1952). Bolalarda intellektning kelib chiqishi. Xalqaro universitetlar nashriyoti.

4.Peter Salovey va John D. Mayer (1990). Hissiy intellekt. Tasavvur, bilish va shaxsiyat, 9(3), 185–211.

5.John Dewey (1933). Biz qanday fikrlaymiz.

6.Richard E. Mayer (2002). Yodlash va mazmunli o'rganish. Nazariya amaliyotga, 41(4), 226–232.

7.Herbert A. Simon (1987). Boshqaruv qarorlarini qabul qilish: sezgi va hissiyotning roli. Boshqaruv akademiyasi rahbari, 1(1), 57–64.